

Minijczycy i Trojanie w Środkowej Epoce Brązu: wieloskalowe sieci powiązań w północnym basenie Morza Egejskiego

Streszczenie popularnonaukowe w języku polskim:

Projekt „Minijczycy i Trojanie w Środkowej Epoce Brązu: wieloskalowe sieci powiązań w północnym basenie Morza Egejskiego” (MITAMBA) zagłębia się w fascynujący świat starożytnych społeczności i ich wzajemnych powiązań w trakcie Środkowej i początku Późnej Epoki Brązu w Grecji (ok. 2200 – 1550 p.n.e.). Nasza wiedza na temat długiego okresu jest niepełna, co wynika z braku źródeł pisanych i niewielkiej liczby przebadanych stanowisk. Z tego względu archeolodzy muszą polegać na analizie zabytków, które rozprzestrzenienie jest bardzo nierównomierne.

Studia nad tym okresem dla obszaru basenu Morza Egejskiego zazwyczaj koncentrują się na Krecie z jej enigmatycznymi pałacami i wpływem kultury minojskiej na obszar Peloponezu (południowa Grecja). Nigdzie nie znajduje on lepszego wyrazu niż w prawdziwej eksplozji bogactwa w grobach szybowych okręgów A i B w Mykenach, przy którym błędną najbogatsze groby z poprzednich stuleci. Importy z minojskiej Krety i niezrównany kunszt artystyczny przedmiotów ze złota, srebra, szlachetnych kamieni ale także ceramiki sugerują, że silne związki z Kretą były istotnym czynnikiem wzrostu potęgi Myken na terenie Grecji lądowej w trakcie Późnej Epoki Brązu. Z tego względu większość analiz poświęconych sieciom powiązań skupiała się do tej pory na zrozumieniu relacji pomiędzy lądem Greckim a Kretą, za pośrednictwem Wysp Cykladzkich.

Sytuacja staje się bardziej złożona, jeśli przemieścimy się na północ od Peloponezu. Ważne centra osadnicze w środkowej Grecji pojawiają się bez silnych związków z Kretą w postaci importów, ale z pokąsną ilością znalezisk pochodzących z Cyklad. Wiele z małych rolniczych osiedli północnego basenu Morza Egejskiego wykazuje niezwykle długie trwanie w trakcie Środkowej Epoki Brązu - są one zamieszkane przez pół tysiąclecia lub nawet dłużej. Hipoteza sformułowana w ramach projektu MITAMBA zakłada, że te społeczności mogły przetrwać i rozwijać się dzięki wytworzeniu sieci powiązań dla wymiany zasobów, kontaktów kulturowych i kooperacji. Niektóre ze znalezisk z obszarów Grecji datowanych na ten okres pochodzi z odległych obszarów na północy czy wschodzie. Są to np. bursztyn, zdobione przedmioty z kości, narzędzia krzemienne, czy ceramika ze środkowo-wschodniej Europy, srebro z obszarów Turcji, a także złoto i cyna być może z bardzo odległej Kornwalii. Czy jest zatem możliwe że te północne, transeuropejskie szlaki handlowe odgrywały rolę w rozwoju i trwaniu tych społeczności w badanym okresie, poza lepiej rozpoznanymi kontaktami z południem Grecji? Jeśli tak, to kiedy one powstały i w jaki sposób te dobra były dystrybuowane?

Cele naukowe projektu MITAMBA są ambitne, i zakładają odkrycie niewidocznych do tej pory powiązań pomiędzy społecznościami północnego basenu Morza Egejskiego poprzez analizę ceramiki i narzędzi krzemienych. Te przedmioty były wytworzone z wyselekcjonowanych złóż naturalnych, były często nasyconych znaczeniem kulturowym, i stanowiły przedmiot szerokiej wymiany handlowej. Tym samym są niezastąpione w śledzeniu sieci powiązań w odniesieniu do produkcji, wymiany, a także użytkowania. Próbkę do analiz zostaną poprane z obszarów środkowej i północnej Grecji (od Przesmyku Korynckiego po Chalkidiki w Macedonii), wysp Morza Egejskiego i zachodniej Anatolii. Projekt cechuje innowacyjne i multidyscyplinarne podejście opierające się na modelowaniu sieciowym, analizach chemicznych i mineralogicznych, studiach i rekonstrukcji eksperymentalnej dawnych tradycji rzemieślniczych, a także określeniu sposobów użytkowania poprzez ślady zużycia i analizy morfometryczne. Takie podejście pozwoli na odtworzenie bogactwa kulturowych powiązań w tym okresie.

Projekt MITAMBA ma zatem na celu wszechstronne zrozumienie wewnętrznych powiązań w ramach północnego basenu Morza Egejskiego w Środkowej Epoce Brązu a także sposobu, w jaki te powiązania rzutowały na rozwój tego obszaru w następnej epoce. W rezultacie projekt ma wpłynąć na zmianę naszego rozumienia starożytnej Egei poprzez naświetlenie siatki powiązań, która ułatwiała wymianę wiedzy, zasobów i innych aspektów kultury. Dodatkowo, projekt MITAMBA pozwoli wnikać w rolę interakcji i wymiany pomiędzy społeczeństwami jako kluczowych aspektów dla przetrwania i adaptacji społeczności ludzkich w przeszłości, jako ważnej lekcji dla teraźniejszości.